

МАЙСТОРИ НА СЪВРЕМЕННОТО ТЕКСТИЛНО ИЗКУСТВО (ЦЕЦА ГЕОРГИЕВА, ЕМИЛИЯ ПАНАЙОТОВА, МАРИЯ КИРКОВА, МАРГАРИТА ДОПЧЕВА И МАРИЯНА РАЙНОВА)

Лаура Димитрова

Резюме: Статията е посветена на проявленията на постмодерността в съвременното текстилно изкуство. Проследени са постмодерните тенденции, които присъстват в различна степен и по различен начин, **VISUAL ARTS / PLASTIC**

ARTS

в творчеството на пет изтъкнати български художнички, работещи в областта на художествения текстил, а именно Цеца Георгиева, Емилия Панайотова, Мария Киркова, Маргарита Допчева и Марияна Райнова.

Ключови думи: художествен текстил, постмодернизъм, еkleктика, разнопосочност, концептуално изкуство

В много отношения навлизането на текстила в полето на постмодерността може да бъде разгледано като предопределено от самата му природа. Мишел Мафезоли изтъква, че за постмодернизма е **ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА / ПЛАСТИЧНИ**

ИЗКУСТВА

типично обръщането на полярността, при което преобразуването на времето в пространство изразява някакъв въображаем свят. За Мафезоли светът на образите в постмодерната ситуация „подчертава ново отношение към архаичното, към основното“, към „фундамента на индивида

общност“, а всичко това намира израз във „възраждането на архаизма и създаването от него очарование“¹. В. Василчина също констатира, че именно „съответствието между най-модерното и най-архаичното става вълнуващо предизвикателство“ за българските художници текстилци, работещи през този период².

В българските произведения на уникалния художествен текстил още от края на 60-те и началото на 70-те години на XX век се усеща именно това „очарование“ от образността и изразните средства на традиционните старинни текстилни произведения³ като носители на

¹ Мафезоли, М. *Ритъмът на живота*. Вариации на постмодерни теми. София: М. Дринов, 2011, с. 54 – 55. [Maffesoli, M. *Ritam na zhivota*. Variatsii na postmoderni temi. Sofia: Prof. M. Drinov, 2011, pp. 54 – 55.].

² Василчина, В. *Съвременен български художествен текстил*. В: *Изкуството на текстила в България* (каталог). София: Лик, 2002, с. 34. [Vasilchina, V. *Savremenen balgarski hudozhestven tekstil*. In: *The Textile Art in Bulgaria* (catalog). Sofia: Lik, 2002, p. 34]. ³ Това се

същностни характеристики, които са приемани по нов начин и съответно са „пренесени“ и „преобразувани“ в нова ситуация. При творбите на уникалния художествен текстил се стига до отдалечаване и дори до заличаване на изначално заложените в текстила утилитарни функции. Или, както иронично отбелязва Ат. Славов, „... нашите майстори на текстила наकरаха своите черги и козаци да полазят по стените“⁴. Но „чергите и козациите“ не само „полазват по стените“, но и „окупират“ пространството, превръщайки се в тримерни произведения, близки по характер до скулптурата и инсталацията. Тази тенденция се засилва още повече през 80-те и 90-те години на XX в. Докато другите видове изкуства остават все още ясно определени по вид и жанр,

текстилт в VISUAL ARTS / PLASTIC ART⁵

редица случаи се доближава до кавалетните живописни творби, графиката, тримерните скулптурни произведения, релефа, инсталацията. Това е линия в развитието на артистичния текстил, която продължава и в настоящето. Тази статия представя накратко творчеството на пет изтъкнати български художнички, работещи в областта на съвременното текстилно изкуство, в чиито творби в различна степен се проявяват всички посочени по-горе тенденции: Цеца Георгиева, Емилия Панайотова, Мария Киркова, Маргарита Допчева и Марияна Райнова.

Цеца Георгиева

Цеца Георгиева⁵ е съпричастна към проблемите на екологията и се

ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА / ПЛАСТИЧНИ ИЗКУСТВА^A

изявява като „environmental artist“. Тя работи с природни материали в природна среда. Създава скулптура, инсталации и бижута от естествени листа, треви, клони, тръни, птичи пух, дърво и пр.

българско златно сечение в различно широките ивици на чергите, в песните, в целия наш, български ритъм. И не толкова да го усетим, но и да живеем в него, да сме част от него. Защото в последна сметка животът е по-важен от изкуството.“ (Овчаров, В. *Moite спомени (личен архив на Васил Овчаров)*. Ч. I-IV. Фейсбук, 19 април – 9 октомври 2015. [Ovcharov, V. *Moite spomeni (lichen arhiv na Vasil Ovcharov)*). Vol. I-IV]. Facebook, April 19 – October 9, 2015. [Viewed 10 May 2019]. Available from: https://www.facebook.com/Васил-А-Овчаров-1615815725304945/photos/?tab=album&ref=page_internal).

⁴ Славов, Ат. Текстил – 74. Изкуство, 1974, № 5, с. 5-8, с. 8. [Slavov, At. Textile – 74. *Izkustvo*, no. 5, pp. 5-8, p. 8].

⁵ През 1970 г. Цеца Георгиева завършва Средното художествено училище за изящни изкуства в София. През 1976 година завършва специалност „Гоблен“ в Академията за приложни изкуства в Будапеща. Тя е член е на СБХ и на Съюза на унгарските художници. Член е и на ETN, Германия. През 1990 г. създава група Csalan (Коприва) заедно с унгарски художници. Автор е на проекта за пленер „Художник – природа“, посветен на Марин Върбанов. Пленерът съществува от 1994 до 2000 г. И, както художничката сама казва, тя го инициира и организира, за да „бъдат изтъкнати качествата и приложението на природните материали“ в изкуството. Цеца Георгиева участва в множество групови изложби и представя редица самостоятелни изложби в България и чужбина. Носител е на

награди от художествени форуми у нас и в Европа. Нейни творби се намират в колекциите на Националната художествена галерия; Министерството на културата; Музея на текстилното изкуство (Белгия); Райфайзенхоф, Грац (Австрия); Терми Монтекатини, Флоренция (Италия) и в много частни колекции.

Визуални изкуства и музика, том 1 (2020), ISSN 2683-1392
Visual Arts and Music, Volume 1 (2020)

Цеца

Георгиева, „Листа“ (<https://www.facebook.com/Ceca-Georgieva-153244204729204>) VISUAL ARTS /
PLASTIC ARTS^S

Прави също произведения от ръчно изработена хартия и от рециклирана хартия. Проявява интерес към древните плетачни техники в кошничарството. За творчеството си художничката казва:

„...работата с природни материали не само носи радост, но и много мъдрост, дори в най-малкото стръкче трева има история, смисъл и чистота, постоянно се удивлявам на природата, възхищавам ѝ се, нейните гениални „инсталации“ ме учат на дизайн, цвят, мирис и светлина... Голямо предизвикателство е да вляза в тази лаборатория и да дам своя принос.“⁶

ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА / ПЛАСТИЧНИ ИЗКУСТВА^A

Творбите на Цеца Георгиева са поетични и същевременно иронични, белязани са с респект към естествено създаденото, към първичната красота, към древните занаятчийски техники.

Оригиналните интерпретации на видяното и намереното в природата дават нова перспектива на текстилното изкуство, а и на изкуството като цяло – във всичките му проявления. От една страна, те се асоциират с носталгията по далечното минало (а също и с пантеистичната чувствителност и усещането за вечност), характерни за хората от древността, съществували в органично единство с природните сили, а от друга – със съвременно разбиране за смисъла на протичащите в света процеси. В този контекст произведенията на художничката се вписват в най-новите и същевременно дълбоко свързани с далечното минало течения⁷ в изкуството.

⁶ Ceca Georgieva. *browngrotta arts* [website]. [Viewed 10 May 2019]. Available from: <http://www.browngrotta.com/Pages/georgieva.php>.

⁷ В потвърждение на казаното може да бъдат цитирани думите на Мишел Мафезоли: „Усещането за вечност намираме в пантеистичната и натуралистична чувствителност на различни типове съвременно обществено поведение. Чувствителност, проявена едновременно с рационалност и мистицизъм. Екологична чувствителност, поставяща постиженията на

Визуални изкуства и музика, том 1 (2020), ISSN 2683-1392
Visual Arts and Music, Volume 1 (2020)

Емилия Панайотова

Емилия Панайотова⁸ смята, че „текстилен е силно интегриран“ с много изкуства – „живопис, графика, скулптура и други“, с които има „един изобразителен език и естетика“⁹.

Изборът да работи в областта на текстилното изкуство за нея е въпрос на „свободна воля“. В текстила тя открива „възможността за използване на различни материали по необичаен начин за създаване на нова образност“ както и за „интерпретация“. Според нея текстилното изкуство позволява да се „говори на нов визуален език“, а „техниките и идеите в текстила се използват от работещи в други сфери на изкуството за създаване на нов визуален запис, за споделяне на нова концепция“, като *VISUAL ARTS / PLASTIC ARTS*⁵

същевременно е възможно „текстилен да прилага нестандартни подходи от други изкуства, които да припознае за свои“¹⁰.

В работата си се вдъхновява от творчеството на Олафур Елиасон, кристализациите на Токужин Йошиока, от модните дизайнери Кавакубо и Мияке, от Айрис ван Херпен „заради разбирането за текстила, текстурите и структурите“, от дизайнерите Филип Старк и Гаетано Пеше, а от старите майстори – от Търнър, „заради разбирането му за цвета и пространството“¹¹.

Както самата тя отбелязва, в ранните си творби използва класически текстилни техники и материали в „някои детайли [...] като контраст на по-мощни структури“. По-късно се насочва към „въжета, козина, коприна в смесени техники“¹².

ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА / ПЛАСТИЧНИ ИЗКУСТВА^A

В последните години се занимава с компютърно генериран дизайн, „включително и принт върху текстилни повърхности“. Смята, че текстилното „изкуство ще продължи да се интегрира с другите изкуства“¹³.

По повод на живописната изложба на Емилия Панайотова, представена в СГХГ през 2003 г., Мария Василева казва следното:

науката в услуга на въображението ...“ (Мафезоли, М. Цит.сър., с. 110. [Maffesoli, M. Op.cit., p. 110.]). Това усещане за вечност и съпричастност с природата и природните явления, като част и от съвременния свят, е мотивиращата сила в творчеството на Цеца Георгиева.⁸ Емилия Панайотова завършва специалност „Текстил“ в Националната художествена академия през 1977 г. при проф. Димитър Балева и проф. Марин Върбанов. Тя е професор в Нов български университет. Изявява се в областта на дизайна, текстилния дизайн,

интериорния дизайн, компютърно генериран дизайн, живопис, рисунката, инсталацията, малката пластика, уникални художествен текстил. Участва в множество групови изложби в България и в чужбина, в арт проекти и семинари.

⁹ Димитрова Л. Постмодерни тенденции в българското текстилно изкуство. Приложение-анкета. (Дисертация, ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“, 2019, с. 43 – 46. [Dimitrova.L. Postmodern Trends in Bulgarian Textile Art. Appendix-Interview. (Dissertation, „St. Cyril and St. Methodius“ University of Veliko Tarnovo), 2019, pp. 43 – 46.].

¹⁰ Пак там. [Ibid.].

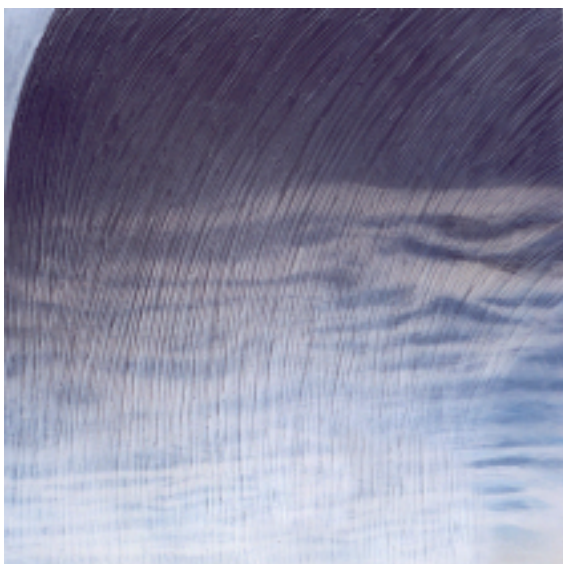
¹¹ Пак там. [Ibid.].

¹² Пак там. [Ibid.].

¹³ Пак там. [Ibid.].

„В случая не става дума просто за няколко добре нарисувани картини, а за цялостна концепция, започваща от смисъла на самото рисуване и завършваща с реализирането на конкретната експозиция. Работите на Емилия Панайотова демонстрират една съвременна позиция към живописта като генератор на идеи, а не като регистратор на събития или повод за експерименти с материала (...) представя една субективна психогеография, която много повече засяга съзнанието отколкото природната или градската среда около нас.(...) Живописта ѝ е синтезирано усещане за материално и нематериално и за граничността между тези две понятия.“¹⁴.

Именно концептуалността, независимо дали става дума за живопис, за текстилно или друго изкуство, е обединяващото начало в творчеството на Емилия Панайотова. Посредством нея вижданията, изразните средства, начините на въздействие преминават границите на различните арт форми, на различните видове и жанрове и достигат до знаковостта на чист и интуитивно предусетен език. Потвърждение за това са думите на художничката по повод на същата изложба: „Общото свързващо начало се съдържа в идеята за безкрайност, въпреки цикличността на отделното случване в природата и нейната проекция в безкрайността на всемира“¹⁵

Емилия Панайотова „Дъжд“, 2002, см. техн., 100x100 см

ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА / ПЛАСТИЧНИ ИЗКУСТВА^A

¹⁴ Василева, М. Изложба на Емилия Панайотова в СГХГ. *Култура*, № 16, 18 април 2003. [Vasileva, M. Izlozhba na Emiliya Panayotova v SGHG. *Kultura*, no. 16, April 18, 2003.]. [Viewed 15 August 2019]. Available from:

http://newspaper.kultura.bg/media/my_html/2271/c-marche.htm. ¹⁵ Емилия Панайотова живопис. Софийска градска художествена галерия (уебсайт). [Emiliya Panayotova Painting. Sofia Art Gallery (website)]. [Viewed 15 August 2019]. Available from: http://www.sghg.bg/?page=izbrana_izlojba&exhibition=2003.04.09-2003.04.20.

Визуални изкуства и музика, том 1 (2020), ISSN 2683-1392
Visual Arts and Music, Volume 1 (2020)

само с други изкуства, но също и с най-новите технически достижения. В изложбата си „Вятър в ръцете“ художничката преобразява свои произведения с помощта на съвременни компютърни техники. Тя споделя: „Картините са създадени от сканирани мои оригинални творби и чрез дигиталните технологии са трансформирани в различни варианти. За художника смяната на изразните средства е като изтръпващо пътешествие и понякога е с неочакван край.“¹⁶. Мобилността, трансформациите на идеи, медии и техники, преминаването на границите между изкуствата, а също и между изкуствата и дигиталните технологии, се превръщат в отличителни белези за творчеството на Емилия

VISUAL ARTS / PLASTIC ARTS^S

ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА / ПЛАСТИЧНИ ИЗКУСТВА^A

Панайотова и безспорно го свързват с променливата същност на постмодерното.

Мария Киркова

Мария Киркова¹⁷ се насочва към текстилното изкуство, защото, както сама казва, през 60-те и 70-те години на миналия век то се развива в световен мащаб, като се появяват възможности „за експеримент в много посоки“¹⁸.

В творчеството си художничката изпитва (по нейните собствени думи) влиянието на българските класици в живописа, скулптурата, графиката, на образците от българската иконописна школа а също и

експериментира с различни техники и материали. Най-често в експериментите си използва хартия, метални нишки, стъкло, пластмаса, дърво. Когато концепцията го налага, творбите ѝ са и еkleктични.

¹⁶ Вятърът в ръцете на Емилия Панайотова. Дума, 7 юни 2014. [Vyatarat v ratsete na Emiliya Panayotova. Duma, June 7, 2014.]. [Viewed 15 August 2019].

Available from: <http://www.duma.bg/node/79053>.

¹⁷ Мария Киркова е родена в Русе. Завършва специалност „Текстил и мода“ в Национална художествена академия при проф. Марин Върбанов и проф. Мара Йосифова през 1980 г. Член е на Съюза на българските художници. Работи в областта на артистичния и интериорния текстил. Участва в ежегодните изложби на приложното изкуство и в много групови изложби в България и в чужбина. Нейни произведения са собственост на национални, регионални и частни художествени колекции, както и на колекции в чужбина. Получава множество национални награди.

Димитрова Л. Постмодерни тенденции..., с. 47 – 50. [Dimitrova.L. Postmodern Trends..., pp. 47 – 50.].

там. [Ibid.].

там. [Ibid.].

Визуални изкуства и музика, том 1 (2020), ISSN 2542-1392

Visual Arts and Music, Volume 1 (2020)

VISUAL ARTS / PLASTIC ARTS^S

ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА / ПЛАСТИЧНИ ИЗКУСТВА^A

Мария Киркова, „Находка“, 2004, гладка тъкан

Мария Киркова счита, че повечето нейни произведения са концептуални. В някои случаи са проектирани в съответствие с конкретна среда или пространство, в други те са с утилитарна функция и това се случва тогава, когато (както тя сама казва) са „по-скоро предмет на дизайна“²¹. Художничката често използва символи, които нарича

„моята азбука (морз), чрез която говоря със зрителя“²². Обединяването на разнородни образи, знаци и мотиви от българския фолклор и форми, характерни за абстрактното изкуство на XX век, недвусмислено разкрива съпричастността на художничката към постмодерните идеи. М. Киркова търси провокации и в изразните възможности на композицията, цвета, материала. Някои свои творби започва като игра и постепенно ги развива в цикли. Споделя, че произведенията ѝ са отражение на времето, в което живее и представят нейните „емоционални връзки“²³. В интервю авторката казва, че източник

²¹ Пак там. [Ibid.].

²² Пак там. [Ibid.].

²³ Пак там. [Ibid.].

Визуални изкуства и музика, том 1 (2020), ISSN 2683-1392

Visual Arts and Music, Volume 1 (2020)

на вдъхновение за нея е: „Животът. Животът, с неговата простота, сложност, необятност. Животът, с неговото съвършенство...“²⁴. В по-голямата си част текстилните пана на Мария Киркова се основават на класически изразни средства, на чувство за мярка по отношение на детайлите, на декоративно-абстрактна образност. Изтъкват красотата и качеството на класическите материали. Излъчват хармония, баланс и същевременно поставят акценти от неочаквани комбинации на цветове и форми („Тотем“, „Внезапна среща“, „Зимен ден“, „Вълшебен дъжд“, „Бяло върху черно“, „Старата порта“).

Когато идеята го изисква, произведенията на Мария Киркова могат да бъдат и доста по-различни. Понякога те са провокативни, като в тях

ARTS / PLASTIC ARTS⁵

са съчетани традиционни за текстила материали с такива, които са считани за нетипични („Надежда“, „Белег от любов“, „Място на срещата /Meeting Point/“). Друг път са изградени чрез противопоставянето на коренно различни материи и изразни средства въз основа на определена концепция (например съпоставката на синтетичната гладка повърхност (плексиглас) и натурални материали (сизал) в работата „Победа / Victory“).

Различните посоки на търсене, богатата образност – резултат от широк диапазон на изпитани влияния (от фолклора до модерното изкуство), желанието да впише произведенията си в съвремието, да изрази чрез тях собствените си идеи, усета си към живота и малките-големи неща в него бележат и нишката на постмодерността в творчеството на Мария Киркова.

ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА / ПЛАСТИЧНИ ИЗКУСТВА^A

Маргарита Допчева

В ранните си творби Маргарита Допчева²⁵ използва класически

материали и техники, като се стреми към оригинална визия. От 90-те години на миналия век творбите ѝ стават все по-нестандартни. Материалите, които включва, са нетипични за текстилното изкуство (хартия, метал, тел, пирони, части от стари предмети, яйца и др.).

Текстилните техники са свободно интерпретирани, като все повече се засилва тенденцията към концептуалност. Предпочитаните

²⁴ „Да рисуваш с конец“ – разговор с Мария Киркова [интервюирана от Вера Балева]. Public Republic (уебсайт), 4 февруари 2009. [Da risuvash s konets – razgovor s Mariya Kirkova [interview by Vera Baleva]. Public Republic (website), February 4, 2009.]. [Viewed 12 August 2019]. Available from: <http://www.public-republic.com/magazine/2009/02/13160.php>.

²⁵ Маргарита Допчева завършва Национална художествена академия – специалност „Текстил и мода“ – през 1980 г. В продължение на пет години работи в ателието на проф. Марин Върбанов. Член е на Съюза на българските художници. Работи в областта на текстила и най-вече на уникалния художествен текстил. Участва в общи художествени изложби за приложно изкуство в страната и в представителни изложби в Полша, Чехословакия, Германия и др. Получава награди от национални и международни арт форуми. Нейни творби са включени в национални, частни и публични колекции.

техники са тези на нетъкане.

VISUAL ARTS / PLASTIC ARTS^S

Маргарита Допчева, „В квадрата на кубчето“,
мини инсталация от изложбата „Мини текстил“, 2018

В много от произведенията си художничката използва принципите на художествената инсталация, като някои творби предполагат различни начини за организиране на пространството и възможност за развитие **ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА**
/ ПЛАСТИЧНИ ИЗКУСТВА^A
във времето.

Основните акценти в творчеството на Маргарита Допчева са неконвенционалните идеи, чувството за хумор и еkleктиката (съчетаването на несъвместими на пръв поглед материи); неочакваните преходи от традиционното към нестандартното; преоткриването на добре познати в ежедневието или случайни материали, техники и части от стари предмети, които се превръщат на свой ред в част от творбите и създават усещане за нещо ново и различно; рециклирането и преработването, пресъздаването, както и деликатно изявената поетиката на обикновеното-необикновено.

Марияна Райнова

Марияна Райнова²⁶ споделя, че се насочва към текстилното изкуство,

²⁶ Марияна Райнова завършва специалност „Текстил и мода“ в Националната художествена академия при проф. Мара Йосифова и проф. Марин Върбанов през 1981 г. Била е преподавател по текстил в Средно художествено училище по приложни изкуства. Член е на Съюза на българските художници. В течение на няколко години е дизайнер на десени на текстилни изделия в „Памукотекс“. Днес работи като художник на свободна практика. Участва в множество групови и представя самостоятелни изложби. Носител на национални и международни награди. Нейни творби се намират в различни колекции в страната и чужбина.

103

Визуални изкуства и музика, том 1 (2020), ISSN 2683-1392
Visual Arts and Music, Volume 1 (2020)

Петков, Мара Йосифова, Иван Кирков,
Димо Балеv, Иван Милев, Магдалена
Абаканович, Ягода Буич, Лърорса, Луиз
Невелсън. Вдъхновява се от природата,
музиката, литературата, поезията, киното,
изобразителното изкуство, живота. В
ранните години на творчеството си
предпочита класическата гладка тъкан,
както и различни текстилни структури и
фактури, традиционните текстилни
материали: вълна, коприна, козина,
коноп, сизал, юта.

VISUAL ARTS / PLASTIC ARTS

ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА / ПЛАСТИЧНИ ИЗКУСТВА

От 1996 година до сега Марияна Райнова
работи основно с хартия и създава
различни видове колаж: релефен; в
смесена техника (от хартия и рисувана от
художничката коприна); в авторска
техника (съчетание на обработена от нея
хартия и фабрично произведена). Някои
от колажите ѝ еkleктично съчетават
хартия и текстилни материали (най-вече
коприна), други – изразните средства на

104

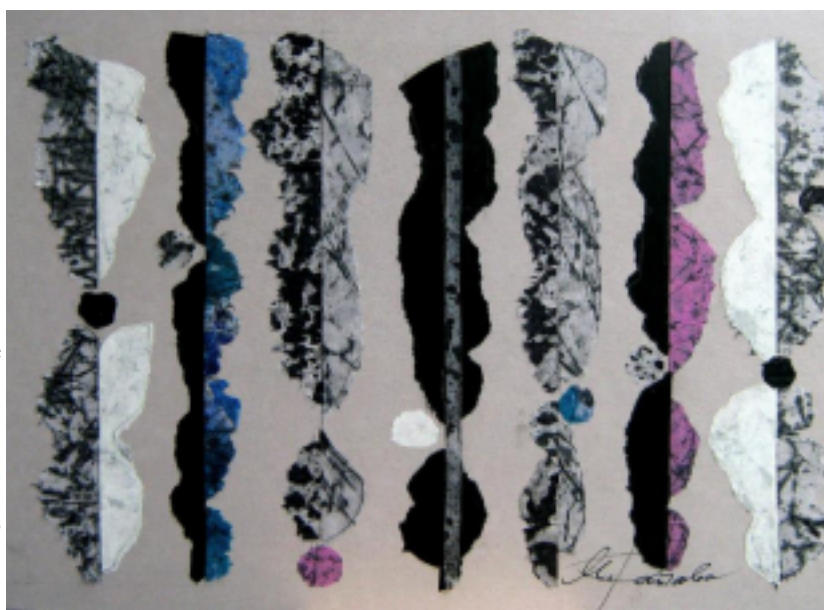
защото ѝ допадат „изразните средства и
технологии в различните области на
текстила“²⁷. В работата си изпитва
влиянието на Марин Върбанов, Петко

скулптурата (релефа) и на живописиста. В творчеството си тя се стреми към „движение и разнообразие“²⁸, водена е от желанието всеки път да открива „нещо ново“, което да поддържа интереса ѝ жив, като основната ѝ цел е творбите да не бъдат „изобразителни“, а „изразителни“, да представят нейните „чувства, впечатления, възгледи за живота“.²⁹ Споделя, че „играта винаги е присъствала“ в нейния „процес на работа“³⁰. В интервю по повод изложбата ѝ в галерия „Артур“ през 2010 г. художничката казва:

„Връзката между килимите и колажите се получи съвсем естествено, защото преди доста време правих проект за един пластичен стенен килим, пластичен goblen. Видях, че самият проект (...) стои като отделно произведение, че може с тази техника да продължа да правя самостоятелни неща и така започнах да правя тези релефни колажи преди 10 – 15 г.“³¹.

„Текстилът в световен мащаб много се промени“ – подчертава Марияна Райнова – „и паралелно с това се промениха и моите възгледи“³². Сега художничката се интересува от „използването на нови

Visual Arts and Music, Volume 1 (2020)
нетрадиционни материали, ситирането на текстила в пространството, ситопечата, артистичното прилагане на плъстенето“³³ и твърди: „Всички видове работи, които съм правила са много трудоемки и изискват предварителна подготовка. Бих променила работата си в посока на по-голяма спонтанност и по-малко физически труд.“³⁴.
Бъдещето на текстилното изкуство Марияна Райнова свързва с „все по-голямо разкрепостяване, разнообразие, използване на нови, актуални материали и технологии“³⁵. Независимо дали създава пана в техника батик, стенни килими в класическа техника на тъкане или колажи, в които еkleктично съчетава хартия и текстил, авторката се стреми да изтъкне най-характерните за материалите качества, да подчертае стойността, която притежават, да ги вгради органично в творбите си, отреждайки им ролята на изразни средства, но също и на материя, която съществува по законите на красотата и хармонията.

Марияна Райнова, „Градината на спомените“, колаж, 2014, авторска хартия, 25/17 см

²⁷ Димитрова, Л. Цит.съч., с. 51 – 55. [Dimitrova, L. Op.cit., pp. 51 – 55.]. ²⁸ Пак там. [Ibid.].

²⁹ Пак там. [Ibid.].

³⁰ Пак там. [Ibid.].

³¹ Марияна Райнова представя изложбата си „Моите сезони“. Българско национално радио, 29 септември 2010. [Mariyana Raynova predstavya izlozhbata si „Moite sezoni“. Bulgarian National Radio, September 29, 2010. [Viewed 12 August 2019]. Available from: <http://bnr.bg/hristobotev/post/100079319/mariyana-rainova-predstavya-izlozhbata-si-moite-sezoni>. ³² Димитрова, Л. Цит.съч., с. 51 – 55. [Dimitrova, L. Op.cit., pp. 51 – 55.].

Произведенията на Марияна Райнова са съвършено балансиран и това е отличителната им черта – именно балансът, а не симетрията. Авторката търси баланса на форми, материали, цветове, структури, идеи. Баланс, който споява несъвместимостите в едно цяло и овладява поривите към еkleктика и спонтанност. В това отношение творчеството ѝ стои

³³ Пак там. [Ibid.].

³⁴ Пак там. [Ibid.].

³⁵ Пак там. [Ibid.].

Визуални изкуства и музика, том 1 (2020), ISSN 2683-1392

Visual Arts and Music, Volume 1 (2020)

VISUAL ARTS / PLASTIC ARTS^S

ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА / ПЛАСТИЧНИ ИЗКУСТВА^A

105

VISUAL ARTS / PLASTIC ARTS^S

ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА / ПЛАСТИЧНИ ИЗКУСТВА^A

106

по-близо до естетическата платформата на модернизма. Същевременно за работата на М. Райнова е характерен стремежът към нови идеи, към „движение и разнообразие“, към повече спонтанност, както и желанието да експериментира с нови материали и изразни средства, да ги смесва еkleктично, да отиде отвъд видово-жанровите граници. Основните насоки в развитието на съвременното текстилно изкуство в България се очертават ясно в творчеството на представените тук пет български художнички, всяка от които предпочита определени изразни средства и същевременно отстоява своя позиция, идеи и естетически принципи. Подходите са разнообразни и разнопосочни – както по отношение на идеите, така по отношение на това как тези идеи са материализирани в произведението. Еkleктичното съчетаване, иронията и самоиронията, десакрализацията и пренебрегването на правилата и йерархията недвусмислено показват, че характерът на тяхното

изкуство носи всички белези на постмодерността.

БИБЛИОГРАФИЯ

Василчина, В. Съвременен български художествен текстил. В: Изкуството на текстила в България (каталог). София: Лик, 2002. [Vasilchina, V. *Savremenen balgarski hudozhestven tekstil*. In: *The Textile Art in Bulgaria* (catalog). Sofiya: Lik, 2002.].

Димитрова Л. Постмодерни тенденции в българското текстилно изкуство. Приложение-анкета. (Дисертация, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, 2019. [Dimitrova.L. *Postmodern Trends in Bulgarian Textile Art*. Appendix-Interview. (Dissertation, “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo), 2019.].

Мафезоли, М. Ритъмът на живота. Вариации на постмодерни теми. София: М. Дринов, 2011. [Maffesoli, M. *Ritam na zhivota. Variatsii na postmoderni temi*. Sofia: Prof. M. Drinov, 2011.].

Славов, Ат. Текстил – 74. Изкуство, 1974, № 5, с. 5-8. [Slavov, At. *Tekstil – 74. Izkustvo*, no. 5, pp. 5-8.].

Интернет източници:

Василева, М. Изложба на Емилия Панайотова в СГХГ. Култура, № 16, 18 април 2003. [Vasileva, M. *Izlozhba na Emiliya Panayotova v SGHG. Kultura*, no. 16, April 18, 2003.]. [Viewed 15 August 2019]. Available from: http://newspaper.kultura.bg/media/my_html/2271/c-marche.htm.

Вятърът в ръцете на Емилия Панайотова. Дума, 7 юни 2014. [Vyatarat v ratsete na Emiliya Panayotova. *Duma*, June 7, 2014.]. [Viewed 15 August 2019]. Available from: <http://www.duma.bg/node/79053>.

Емилия Панайотова живопис. Софийска градска художествена галерия (уебсайт). [Emiliya Panayotova Painting. Sofia Art Gallery (website)]. [Viewed 15 August 2019]. Available from: http://www.sghg.bg/?page=izbrana_izlojba&exhibition=2003.04.09-2003.04.20.

2683-1392

Visual Arts and Music, Volume 1 (2020)

Да рисуваш с конец – разговор с Мария Киркова [интервюирана от Вера Балева]. Public Republic (уебсайт), 4 февруари 2009. [Da risuvash s konets – razgovor s Mariya Kirkova [interview by Vera Baleva]. Public Republic (website), February 4, 2009.]. [Viewed 12 August 2019]. Available from: <http://www.public-republic.com/magazine/2009/02/13160.php>.

Марияна Райнова представя изложбата си „Моите сезони“. Българско национално радио, 29 септември 2010. [Mariyana Raynova predstavya izlozhbata si „Moite sezoni“. Bulgarian National Radio, September 29, 2010. [Viewed 12 August 2019]. Available from: <http://bnr.bg/hristobotev/post/100079319/mariyana-rainova-predstavya-izlojбата-si-moite-sezoni>.

Овчаров, В. Моите спомени (личен архив на Васил Овчаров). Ч. I-IV. Фейсбук, 19 април – 9 октомври 2015. [Ovcharov, V. *Moite spomeni* (lichen arhiv na Vasil Ovcharov). Vol. I-IV]. Facebook, April 19 – October 9, 2015. [Viewed 10 May 2019]. Available from: https://www.facebook.com/Васил-А-Овчаров-1615815725304945/photos/?tab=album&ref=page_internal.

Ceca Georgieva. *browngrotta arts* [website]. [Viewed 10 May 2019]. Available from: <http://www.browngrotta.com/Pages/georgieva.php>.

Фотографиите, включени в текста, са от архивите на Емилия Панайотова, Мария Киркова, Марияна Райнова и Лаура Димитрова, както и от личната Фейсбук страница на Цеца Георгиева.

**MASTERS OF CONTEMPORARY
TEXTILE ART
(TSETSA GEORGIEVA, EMILIYA
PANAYOTOVA,
MARIA KIRKOVA, MARGARITA
DOPCHEVA
AND MARIYANA RAINOVA)**

Laura Dimitrova

Abstract: The present article is focused on the manifestations of postmodernity in contemporary textile art and outlines the postmodern trends (reflected to a different degree and materialized in a different manner) in the art of five distinguished Bulgarian women artists in the sphere of contemporary textile art – namely, Tsetsa Georgieva, Emiliya Panayotova, Maria Kirkova, Margarita Dopcheva and Mariyana Rainova.

Keywords: artistic textile, postmodernism, eclectics, multidimensionality, conceptual art

Визуални изкуства и музика, том 1 (2020), ISSN
2683-1392
Visual Arts and Music, Volume 1 (2020)

VISUAL ARTS / PLASTIC ARTS

ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА / ПЛАСТИЧНИ ИЗКУСТВА